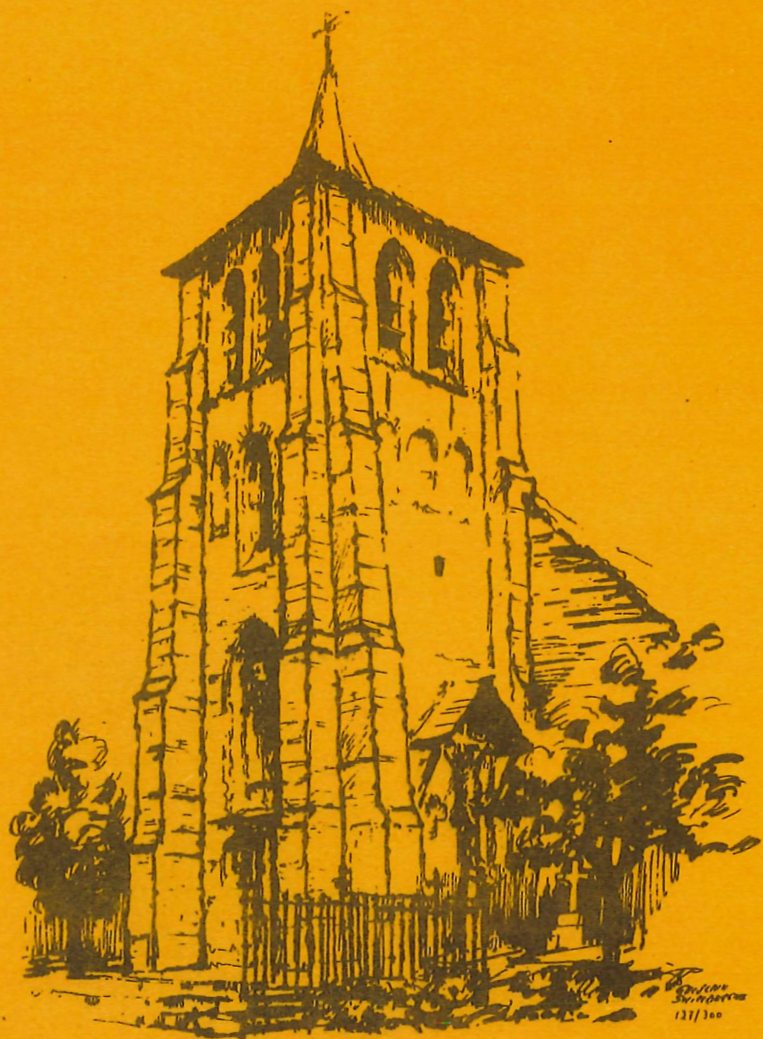

ZILLEGHEM

5 de jaargang nr. III

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "P A S T O O R R O N S E"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

		p.
POLLET Jules	Zedelgem van de Vrede van Nijmegen (1678) tot het Bestand van Regensburg (1684)	83
RYHEUL Johan	De Kroonhoek en de Kezelberg, twee archeologische sites langs de Diksmuidse Heirweg te Zedelgem	95
KYNDT Eddy	Moord op hoeve "De Arend"	106

1984 - 5DE JAARGANG NR 3

REDAKTIE EN BEHEER:

Willy Peirsegaele	St.-Laurentiusstraat 12	Zedelgem
Géry Cappon	Schattingbeekstraat 3	Zedelgem
Patrick Arnou	B. J. Lievensstraat 2a	Zedelgem
Victor Deceuninck	Groenestraat 29	Zedelgem
Jules Pollet	Sint-Elooistraat 16	Zedelgem
Leon Claeys	Ruddervoordsestraat 40	Zedelgem
Jozef Vandenbroucke	Kon. Albertstraat 2	Veldegem
Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13	Loppem

Lidmaatschap: 200 F

Rek. 001-0771018-41

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Studies verschijnen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijd-
schrift en de auteur.

Verantwoordelijke uitgever:

Willy Peirsegaele St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

ZEDELGEM

VAN DE VREDE VAN NIJMEGEN (1678)

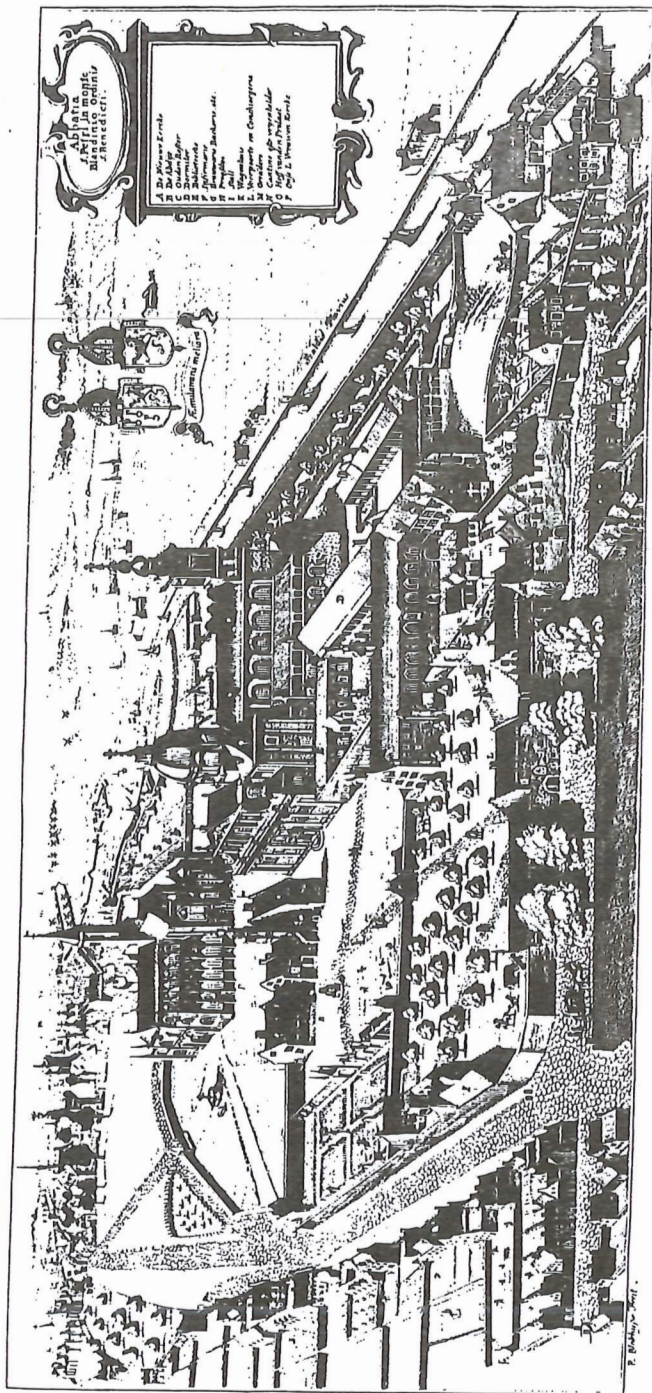
TOT HET BESTAND VAN REGENSBURG (1684)

Jules Pollet

De Vrede van Nijmegen, op 17 september 1678 gesloten, bracht wat rust; men kon wat herademen. Lang zou het echter niet duren vooraleer weer onheil over onze streken zou komen. Lodewijk XIV immers aasde verder op Vlaamse gebieden om zijn rijk uit te breiden. Hiertoe had hij de "Chambres de Réunion" opgericht met de bedoeling nog meer gebieden bij Frankrijk in te lijven. Vanuit de steden, die Lodewijk XIV in zijn bezit had o.a. vanuit Ieper, werden zoals we verder zullen zien, af en toe plundertochten georganiseerd. In deze eerder troebele tijden van bedreigde vrede ging het gewone leven te Zedelgem verder.

WERKEN AAN PASTORIE EN KERK.

Op 22 maart 1679 was de Tieltenaar Rochus Simo(e)ns, op voorstel van de abt der Gentse St.-Pietersabdij, tot pastoor van Zedelgem benoemd. Vanwege de parochie kreeg pastoor Simons dat jaar 4 lb.gr. voor het "paveren (vloeren) ende volmaecken den keldere daer hij is woonende". In 1680 werd de poort en de brug, die lag over de walgracht rondom de pastorie, hersteld.

Sint-Pietersabdij te Gent (naar Sanderus)

In 1680 ook werd de kerktoren gerestaureerd. De aanbesteding der werken ging door in de herberg St.-Hubrecht bij "Jacques de Lannoij in huwelick hebbende de weduwe van Roelant Verstraete". Door de schepenen van het Vrije werd de parochie Zedelgem ertoe verplicht te betalen "ses hondert guldens in de oncosten ghe-doocht int repareren den thorre deser prochie".

De parochie betaalde deze som in driemaal: drie jaar naeen een derde. Om de eerste schijf van 200 gulden te betalen, werd door hoofdman Jacob van Maele een belasting van 6 gr. per gemet gevorderd. Deze 200 gulden werden betaald aan Jan de Smidt en Robert Coppet, die de herstelwerken hadden uitgevoerd. Daarbij betaalde de parochie nog 1 lb. 6 s.gr. aan Frans Coppeijn "over het schilderen en vergulden den haene ende repareren den haene vanden thorre deser prochie". Ten bate van de kerk werd "het greijs gecommen vutte refectie vanden torre ten jare ende somer 1680" voor 11 s. 6 gr. verkocht. Koster Philips Haghebaert was er koper van. In de kerkrekening 1677-'79 lezen we dat nog andere herstellingen aan de kerk werden verricht. Aan Jan de Stickere "glasmaecker tot Brugghe" werd eerst 4 lb. 3 s. 4 gr. betaald om te hebben "verloot diversche veinsters" en later nog eens 8 lb. 15 s. 3 gr. "over verloot t'hebben drie en twintich veinsters". Aan metser Jan de Smit werd 6 lb. 12s.gr. betaald omdat hij "de droomers (steunberen) vande kercke buuten van noorden" had hersteld. Aan timmerman Jan Haghebaert werd 10 lb.gr. betaald om 40 voet "eecken plaeten gepect" te hebben "dienende voor goten".

HET GEWONE PAROCHIALE LEVEN.

Intussen ging alles in parochie en kerk zijn gewone gang. Naar aloude geplogenheden leefde en werkte

en leed men verder. Kerkbaluw Jan Wittouck (Witdoeck) kreeg voort jaarlijks een paar schoenen "over sijne moeijenesse ende zorge inde kercke".

Hij zorgde er ook voor dat geen honden de tempel betraden tijdens de goddelijke diensten: hij was, zoals men het dan zegde: hondeslager.

De aloude gebruiken op Witte Donderdag blijven in eer, al werd nu brood uitgedeeld in plaats van "schotelkens". Dit brood "gedistribueert (uitgedeeld) inde kercke, naer de voeten waeren gewasschen, naer costume (volgens aloude gewoonte)", werd in 1677 geleverd door Frans de Busschere. Voor Witte Donderdag 1678 tot en met 1682 was de Brugse bakker Pieter de Vestele leverancier van dit brood. Ter gelegenheid van Allerheiligen - Allerzielen werd door Jan Wittouck de klok geluid over alle gelovige zielen. In 1682 deed hij het samen met Marijn Vermaut, die hem als kerkbaljuw zou opvolgen. In 1683 luidde winkelier Jan de Vijncck de klok op Allerheiligen - Allerzielen.

Jacques de Laetere, in die jaren officier van Zedelgem, kreeg voort ieder jaar 5 s.gr. om toezicht te houden op de bossen van kerk en dis. Een processie houden, zonder de schuttersgilde, was niet denkbaar. In alle processies stapten de gildebroeders van St.-Sebastiaan op. Na afloop van de processie werden zij op kosten van de parochie in een der dorpsherbergen getrakteerd. In 1679 was het na de processie van H. Sacramentsdag en die van St.-Laurensdag bij Jacques de Lanoije (St.-Hubrecht); na de processie op kermisdag bij Frans Vitse (St.-Sebastiaan op het Leenhof). In 1679 werden ook bij Frans Vitse de officieren getrakteerd, die voor de orde hadden ingestaan op St.-Laurensdag (10 augustus) en op de kermisdag (tweede zondag van september). Aan tamboer Frans Labaere betaalde de parochie 8 s. gr. 'van te slaen den trommele op h. sacramensdach, sondachs den Instel vanden Scapulier,

Ste. Laureinsdach ende opde kerremesse alle ten jaere 1679'.

Ook voor het kulturele leven had de parochie iets over. Op de kermisdag 1680 werden bij Jacques de Soete (St.-Joris de Potente) op parochiekosten getrakteerd "de ghone alsdan hebbende ghespeelt een spel van Rethorica". Er werd dus ter gelegenheid van Zedelgem kermis 1680 een rederijkersspel opgevoerd. Mogen we hieruit besluiten dat er dan te Zedelgem een rederijkersgilde gestond? Hierop kan ik niet antwoorden. Ter gelegenheid van de kermis 1681 werden door de parochie bij Jacques de Soete getrakteerd "den heere berijder, zijn officieren, den tambour ende feijfelae-re". Al deze personen hadden tot opluisteren van deze kermis hun diensten geleverd.

EEN "REPRIJSALLIE"

Op 2 december 1681 - het was nog geen oorlog - moest Zedelgem een reprijsallie onderstaen vande Franschen (een strafmaatregel vanwege de Fransen)". Een aantal paarden werden meegenomen en een paar personen werden gevankelijk weggevoerd en opgesloten te Ieper en Kamerijk. Van 2 december 1681 tot 17 mei 1682 - 166 dagen - werden Jacques de Lanoijë en Peter de Ketelaere door de Fransen gevangen gehouden. Later kende ook smid Victor Hansebout Franse gevangenschap, maar slechts gedurende 14 dagen. Ook te Aartrijke beleefde men op 2 december 1681 eenzelfde "represaelie" waarbij ook paarden en gevangenen werden meegenomen. Een van de Aartrijkse gevangenen was Nikolaas vanden Bussche, berijder van Aartrijke ambacht, die eveneens 166 dagen vastzat (1). Daarbij werd

nog te Zedelgem bij 11 personen "verlies van meubelen" vastgesteld. Dat deze Franse overval, in vreedestijd, op Zedelgem zou neerkomen, scheen men enigszins voorzien te hebben. Want "als wanneer men seijde dat de franschen quaemen" had de parochie Zedelgem mannen op verkenning uitgestuurd. Zo werd Victor Hansebout door de parochie vergoed "over ghegaen te hebben ten dienste van dese prochie diversche reisen (menige keren) naer Thorhout ende soo voort tot vernemen naer den vijandt". Ook Pieter van Hille kreeg van de parochie een vergoeding "over diversche en vele reisen ghegaen te hebben voor dese prochie tot vernemen naer den vijandt, soo naer Ipre, Rousselaere, Thorhout, Ruddervoorde ende elders als wanneer de fransche trouppen waeren commende ende liggende tot Meenen ende Ipre". In die tijd waren Ieper, Roeselare en Menen bij Frankrijk ingelijfd. Nog zes andere Zedelgemnaars - Willem vande Ketele, Frans de Busschere, Jacques Roms, Simoen Maene, Jacques Colpaert en Adriaan Ghoemaere - werden door de parochie vergoed voor dergelijke verkenningstochten.

De Zedelgemnaars die in Franse gevangenschap vertoefden, werden door hoofdman Jacob van Maele niet vergeten. Door de parochie werd Frans de Busschere vergoed om te hebben "ghegaen naer onse ghevangenen tot Camerijcke". Krachtens een ordonnantie van het Vrije op 2 augustus 1682 uitgevaardigd, kreeg de parochie Zedelgem een vergoeding van 180 lb. 3s. 3 gr. "ter cause (om reden) vande reprijsallie onderstaen vande franschen upden 2e decemb. 1681, soo over den afcoop vande ghenomen peerden deser prochie als vande dagheuren vande ghevanghene persoonen mitsgaders over verlies van meubelen..." Aan de gevangenen werd 6 s.gr. per dag gevangenschap betaald voor werkverlet. Aan hen die paarden of "verlies van meubelen" hadden

Ongeschoeide Karmeliet anno 1700.

geleden werd een vergoeding gegeven volgens de aangemerkte schade.

DE "QUAEDE PLAGHE ONDER DE BEESTEN"

In de parochierekeningen van 1681 en 1682 lezen we over veepest te Zedelgem. Een plaag waarvan zowel paarden als hoornvee het slachtoffer werden. Daar geen menselijke middelen hulp schenen te bieden, riep men Gods hulp in als enige remedie. Men nam zijn toevlucht tot het belezen van het zieke vee. Hiervoor werden de specialisten ter zake uitgenodigd: de Brugse karmelieten. Wat zij als vergoeding kregen voor het belezen der dieren; lezen we in de parochierekening van 1681. Door de parochie werd 2 lb. gr. betaald aan "Jan van Vijfve, beenhauwer woonende tot Brugghe, over den coop van eenen vetten weer (ram) ende den selven verheert aende eerweerdighe paters Carmelijten over hemlieden dienst voor dese prochie ghedaen, ten tijde vande quaede plaghe onder de beesten". Ook pastoor Rochus Simons stelde zich ten dienste in het belezen van het zieke vee. Als vergoeding voor sijne moeijenissen ende debvoiren ghedaen in het belesen vande coijen ende peerden deser prochie ten tijde vande quaede plaghe" kreeg hij 1 lb. gr. vande prochie. Dit lezen we in de parochierekening van 1682 (2).

OORLOG 1683 - 1684

In de parochierekening 1683 lezen we over "den trouble sijdert den lasten ougst 1683". Zonder oorlogsverklaring was Lodewijk XIV met zijn troepen het rampzalige Vlaanderen binnengevallen. De streek werd gruwelijk gebrandschat. De parochies moesten

een niet op te brengen oorlogsbelasting betalen ofwel alles werd afgelaaid.

Reeds op 26 mei 1683 werden "dijversche partijen Spaensche ende Fransche soldaeten" vermeld die heen en weer trokken. In september 1683 moest de parochie Zedelgem op verzoek van het Vrije, drie pioniers sturen naar Damme. In oktober 1683 kamperen Franse troepen op Zedelgem. Bij de bevolking nemen ze weg waar ze goesting op hebben. Zoveel mogelijk trachtte men hieraan wat te verhelpen. Op 5 oktober bekwam Zedelgem een sauvegardebrief, ondertekend door markies de Boufflers en aan de "major van het regiment vande Condeen" werd door de parochie 9 lb. 4 s.gr. geschonken opdat de "Fransche trouppen onder den marquijs de Nelles, doen sij waeren liggende op dese prochie ten jaere in October 1683" wat meer spoed zouden zetten achter het "decamperen": wat rapper hun kampement zouden opbreken. Door de parochie werd voor pastoor Rochus Simons een paard gehuurd "waermede den heer pastoor deser prochie heeft ghedaen eene vojagie naer Rijssela voor ende inde affaires vande selve prochie tot overmaecken van eenen wissele ter cause vande Fransche mandementen". Om deze mandementen of oorlogsbelasting te kunnen betalen werden door de parochie leningen afgesloten. Aan Frans de Meulenaere te Brugge ontleende men 199 lb. 3 s. 8 gr. Deze lening, op 22 oktober 1683 opgenomen, werd "ghelicht tot stremmen vande swaere contributien ende fransche mandementen". Deze som werd overgemaakt "in handen vanden franschen commis tot Rijssel". Op 13 januari 1684 werd aan weduwe Jo^r Joos Wouters te Brugge 50 lb. gr. ontleend om aan de Fransen te Ieper "eene reprisaille" te betalen. In 1684 lagen weer Fransen te Zedelgem gekampeerd. Dan werd door Pieter Meulemeester "eenen franschen ruijtere" neergekogeld. Zedelgem moest stante pede 50 lb.gr. betalen,

die door de parochie aan de Aartrijkse brouwer Christoffel Tavernier werden ontleend. De Fransen kregen Meulemeester in handen en sloegen hem dood. Hij werd met een mis begraven. Dit lezen we in het parochie-register op 11 oktober 1684: "percussus a gallis obiit petrus meulemeester, sepultus cum missa". Nog in 1684 werd aan Sr. Jan Roussel te Brugge 566 lb. 5 s. 2 gr. ontleend tot betalen de "resterende fransche contributie ende mandementen tot Rijssel". Nog t00 ver in de 18de eeuw zal het duren tot al deze leningen zullen zijn afbetaald en jaarlijks moest er ook interest betaald worden.

Ook leveringen moesten aan de Fransen worden gedaan. Zo werd o.a. aan weduwe Jan de Cloet "allijas Pascheijne vande Vijvere" 11 lb. 12 s. gr. door de parochie betaald voor twee "vette coeien die dese prochie aen de franschen heeft moeten leveren". In 1684 zaten ook Zedelgemnaars gevangen te Diksmuide. Zedelgem mocht 89 gulden 5 stuivers betalen "in het aflossen vande ghevangen van dese prochie afghehaelt ten jaere 1684". Nog in hetzelfde jaar moest Frans de Busschere, in opdracht van de parochie, 30 lb. 13 s. gr. overbrengen naar "den franschen commandant op het casteel van Wilsbeke opden thiensten Maerte 1684 als wanneer Michiel Allaert aldaer was in executie". Michiel Allaert was dan pointer van Zedelgem en zat dus te Wielsbeke gevangen. Aan het Franse garnizoen, op dat kasteel gelegerd, moesten de parochies Aartrijke en Zedelgem regelmatig leveringen doen. Wellicht was men daarin wat nalatig geweest.

Deze oorlog eindigde met het Bestand van Regensburg, op 15 augustus 1684 ondertekend. Van weerszijden beloofde men plechtig dat de vrede twintig jaar zou duren.

11/ 59

Bisschop Humbert de Precipiano (1683-1690) (Sanderus)

Het onverzadigbaar imperialisme van Lodewijk XIV echter kon zolang niet zonder oorlog zijn. Reeds in 1689 was de Franse vijand opnieuw in onze streken.

Als dank voor alles wat pastoor Rochus Simons tijdens deze oorlog had gedaan, kreeg hij vanwege de parochie een nieuwe brug over de walgracht, die rondom de pastorie lag. Hiervoor betaalde de parochie 8 lb. 14 s.gr. Zedelgem was tegenover zijn pastoor dankbaar voor de "veele ende menichvuldige moijenissen bij hem voor de prochie gedaen gedeurende de gepasseerde troublen anno 1683 ende 1684". Daarbij schonk de parochie nog 5 lb. gr. aan de pastoor "voor het tractement vanden bisschop doen hij quam vormen". Op 16 oktober 1684 was bisschop Humbert Willem de Precipiano op bezoek te Zedelgem en diende er het Vormsel toe (3).

Bronnen:

Parochierekeningen van Zedelgem 1678-1684 in Rijksarchief Brugge, Vrije registers nr 6648.

- Kerkekening 1677-'79, ibidem nr 14173

Disrekening 1677-82, ibidem nr 14207

- (1) J. POLLET, Bijdragen tot de geschiedenis van Aartserijke 898-1740, Aartserijke, 1982 p. 99
- (2) J. POLLET, Veeplaag te Zedelgem in 1681-1682, in BIEKORF 1983 p. 164-165.
- (3) J. POLLET, Toestanden in de Zedelgemse kerk 1684-1685, in ZILLEGHEM 1981 p. 74-81.

DE KROONHOEK EN DE KEZELBERG, TWEE ARCHEOLOGISCHE SITES LANGS DE DIKSMUIDSE HEIRWEG
TE ZEDELGEM

Johan Ryheul

De Diksmuidse Heirweg, die van Cassel naar Brugge liep, dateert uit de 2de - 3de eeuw na Christus. Het is dan ook evident dat er zich langs deze heirweg ook archeologische sites moeten bevinden uit hetzelfde tijdperk. Sommige bronnen gaven aan dat dit ook te Zedelgem het geval was.

Zo bv. de bekende "Annales de la société d'archéologie de Bruxelles". Dhr. M. Pyck nam deze in vertaalde versie over in zijn artikel over de Steenstraat in het Houtland, dat verscheen in het jaarboek 1983 van de Torhoutse Heemkundige Kring "Het Houtland".

Ook in de verzameling van wijlen E.H. Jozef Noterdaeme - die van 1944 tot 1962 pastoor te Snellegem was en aantoonde dat deze gemeente een Merovingisch

Kroondomein was en er in latere tijden ook Jacob van Maerlant thuiswees - vonden wij een kaartje op de voornoemde bronnen gebaseerd, maar ook met enige tegenstrijdigheden. Noterdaeme had zich nl. ook gebaseerd op " De geschiedenis van Zedelgem-Veldegem" van Pastoor Ronse.

Laten we nu beginnen met het eerste site, gesitueerd aan de KROONHOEK.

In het artikel van Dhr. Pyck vinden we het volgende: "Nabij de herberg de Blauwe Kroon werd in 1927 een mote afgegraven waarbij allerlei Romeinse voorwerpen voor de dag kwamen, zoals afvoerbuizen in gebakken aarde, platte bakstenen en gekleurde potscherven met lijn en bloemmotieven".

Op het kaartje van Noterdaeme stond deze mote getekend met de vermelding erbij : "Romeinse standplaats".

Hiermee zou dan normaal gezien de kous moeten af zijn. Dit is echter niet het geval. Er is nog een andere vrij recente bron. Het betreft hier het artikel "De hoeve Noortweghe en haar Bewoners" van Dhr. Géry Cappon dat in de 3de jaargang, nr. 2 van "Zilleghem" verscheen. Volgens hem stond er op deze mote een hoeve, nl. de oorspronkelijke hoeve Noortweghe !

En dit werpt inderdaad een gans nieuw licht op deze site. We hebben concreet gezien twee versies: de ene spreekt over Romeins, de andere over Laat-Middeleeuws.

Bij een onderzoek naar de vroegere vondsten vonden we in feite niets.

De vroeger vermelde afvoerbuizen, die uit grijs aardewerk waren, en die van 32 tot 34 cm lengte varieerden

en waarvan twee stuks gevonden waren, zijn spoorloos. In het tijdschrift "Biekorf" uit 1956 vinden we de laatste bewaarplaats, nl. de pastorie te Zedelgem. Een onderzoek van Dhr. Patrick Arnou enkele jaren terug, sprak dit tegen. Ze zijn dus spoorloos. Wat er met de scherven en de platte stenen gebeurd is, dat is nog minder bekend. Er waren dus geen gegevens en bewijzen meer beschikbaar. Die waren er echter wel in het artikel over de hoeve Noordtweghe !

Reeds in 1392 moet er een hofstede zijn langs de Diksmuidse Heirweg, ofwel zal die kort daarop gebouwd worden. We vinden nl. het volgende: op 27 oktober 1392 schonk Franchois Vanden Poele als watergraaf 24 bunders veld in erfelijke pijs aan Hughe Hughezone voor 12 schellingen per jaar. We vinden in het charter: "viere ende twintich bunnre velts, dat men heet Bulscamp, liggende in de prochie van Zedelghem ten steenen cruce, *an de noordside van den Groten Heerweghe*, tusschen Brugge ende Dixmude..."

Op 8 juli 1430 komt dit goed in de handen van het Sint-Janshospitaal te Brugge. Op dat moment is er reeds sprake van gebouwen. Het draagt dan de naam "ter Vraghe".

Het is dan ook vanaf deze datum dat men regelmatig rekeningen aantreft voor het bouwen van een nieuwe hoeve. Zo o.a. voor timmerwerk, een metselaar, 8000 stenen en leem. Hoe de hoeve er echter uitzag, blijft, voorlopig althans, nog een gissen. Met de 8000 stenen kon er een tamelijk woonhuis gebouwd worden. Als we nemen dat een "Brugse Moef" met meelcement erbij een afmeting haalt van laat ons zeggen 29 x 7 cm en dat we 8000 stenen hebben, kan men hier-

mee een oppervlakte van 194,4 m² maken. Dit is ruim voldoende voor een woonhuis. Het timmerwerk kan mogelijks gediend hebben voor het bouwen van een houten schuurtje. Dit hoeft daarvoor geen grote schuur te zijn. Te Snellegem bv. werden bij opgravingen van de hoeve het Westhof sporen gevonden van een schuurtje met plankenvloer, afmetingen 4,5 m bij 6 m.

Een andere mogelijkheid is dat de fundamenteen, schoorsteen e.d. meer in steen waren, en de rest van de gebouwen uit hout en leem. Deze vraag staat voorlopig nog open.

Van een mote is er echter geen spoor.

Er wordt niet over de aanleg ervan gesproken. Het is erg waarschijnlijk dat deze mote van hetzelfde tijdstip is. Het is zo dat er in de Romeinse tijd geen motes voorkwamen, tenzij grafheuvels (of Tumulus), tenzij wachttorentjes. Deze vorm van ontstaan is echter erg onwaarschijnlijk. Het feit dat de hoeve en de mote op één en dezelfde plaats mogen gezet worden, is te vinden in de volgende bronnen:

een eerste bron die ernaar verwijst is van 1448: "Jacoppe Pardieu, vander hofgracht te hooghene". Er werd dus een gracht gedolven rond de hofstede op het hoge. Het hoge zal dus verwijzen naar de mote. Ook is er ons van een kaartje geweten dat er een gracht rond lag. Er is dus geen twijfel mogelijk.

De volgende bron is: "... 2lynen lants, daer wylent een hofstede up stont, dictum de verbrande hofstede, metten gheheelen hofgrachten an alle zyden, tusschen

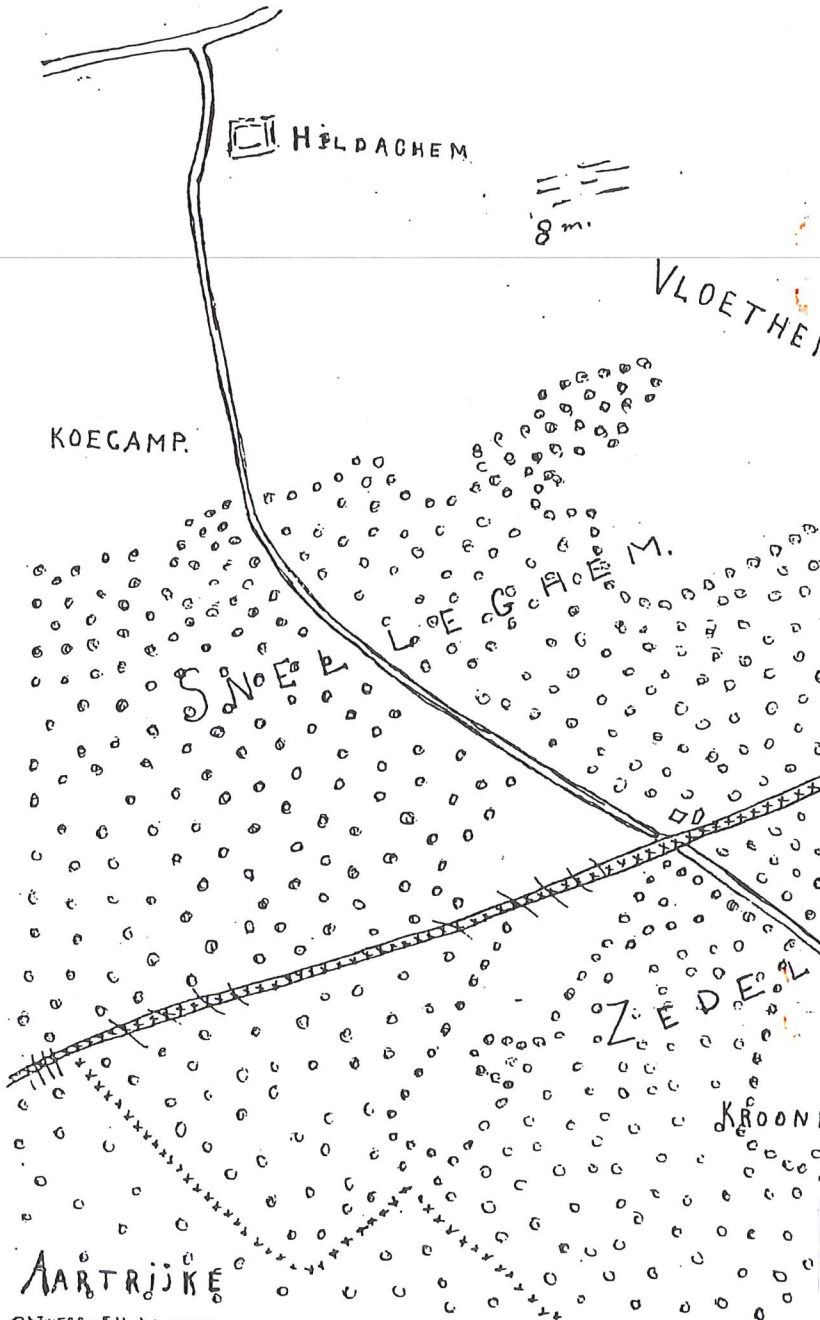
den Dixmudtschen Heerwech voornoemd ande zuudzyde... ende met dese verbrande hofstede plocht wylent alle dese omliggende landen mede te gaene... ende zijn nu al totter voorschreven hofstede ghevought".

Deze dateert van 1623, het is dus duidelijk: de oude hofstede is verbrand en er is een nieuwe opgericht geweest. Die nieuwe hofstede stond op de plaats van de huidige hoeve Noortweghe.

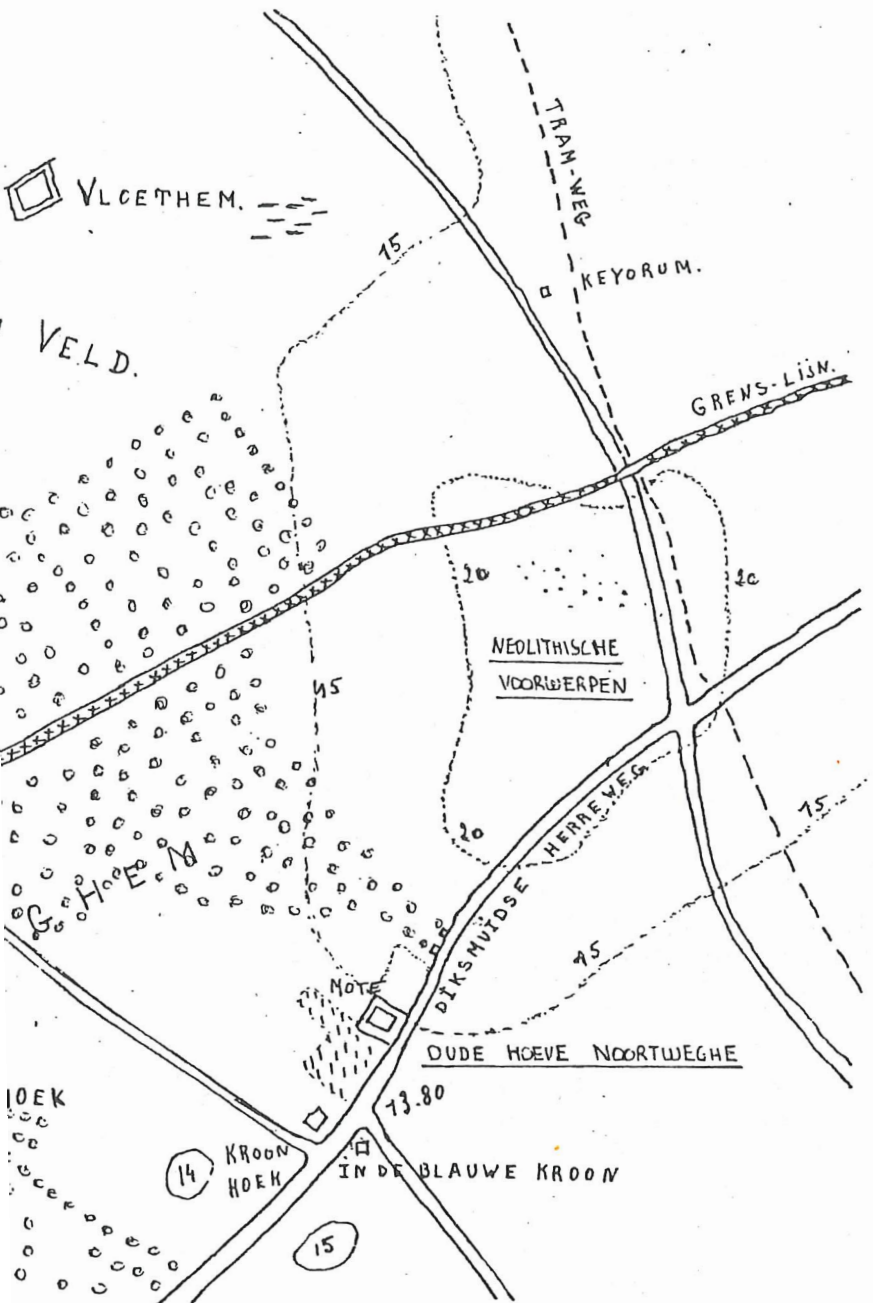
Er was dus in feite geen twijfel meer mogelijk, alhoewel...

Ondertussen waren reeds plannen gemaakt om ter plaatse een prospectie te verrichten. Daar ikzelf lid ben van de V.O.B.O.W. of voluit de Vereniging voor Oudheidkundig BodemOnderzoek in West-Vlaanderen, besloot ik deze hiervoor ter hulp te roepen. Deze kwam er onmiddellijk in de persoon van Dhr. E. Cools, tevens ondervoorzitter van de vereniging. Op zaterdag 14 april was het dan zover. Samen met de heren Arnou en Cappon trokken we op onderzoek uit. De door G. Cappon gesitueerde plaats was inderdaad de juiste. Uit bepaalde gezichtshoeken waren er trouwens nog sporen van de mote. Een korte prospectie leverde ons het volgende op: duidelijke sporen van steenresten, meer bepaald van 'moeffen' en enkele Post-Middeleeuwse scherven. Ook kon nog bemerkt worden waar de walgrachten zich bevonden hebben.

Dit site zal wel wat duidelijker worden als er terug geploegd is. De concentraties van steenpuin kunnen dan in kaart gebracht worden, wat ons een duidelijker beeld zal geven van de hoeve en haar bewoning. Het blijft in ieder geval, ook al is het wel geen Romeinse maar wel een middeleeuwse mote geweest, een interessante site. Verder onderzoek ervan is dan ook ten zeerste aangeraden.

ONTWERP: E.H. NOTERDAENE
 D. RYHEUL

VLCE THEM.

VELD.

TRAN-WEG

KEYORUM.

GRENs-LIjN.

NEOLITHISCHE
VOORWERPEN

DUDE HOEVE NOORTWEGHE

HERRE WEG

DIKSMUIDSE

Note

13.80

IN DE BLAUWE KROON

KROON
HOEK

14

15

IOEK

Laten we nu eens onze tweede site gaan bekijken, bekend als de KEZELBERG:

Dit is naar ons weten het kruispunt van de Diksmuidse Heirweg en de Snellegemsestraat. Op sommige stafkaarten staat deze benaming echter meer oostelijk langs de Diksmuidse Heirweg. Hiervoor zullen oudere stafkaarten misschien eens een oplossing brengen.

We beginnen terug met het artikel van dhr. Pyck dat ons het volgende vertelt:

"Op deze Kezelberg werd in 1906 door de Maere, de Loë en de Pelichy een neolitische nederzetting opgespoord. Dit werd afgeleid uit de vondst van tal van pijlpunten, schrapers, silexkernen enz..."

Het ging hier slechts om een prospectie, niet om een opgraving. Op het kaartje van Noterdaeme staan totaál andere gegevens vermeld: "Keltische voorwerpen - Romeins Castrum" staat er op de Kezelberg aangeduid.

We staan dus opnieuw voor een tegenstelling. Laten we daarom alle mogelijkheden eens doorlichten.

We hebben één zekerheid: er werd wel degelijk silex gevonden ! De vondsten werden later overgedragen aan de dienst "Stedelijke Musea Brugge, afdeling archeologie". Opzoekingen aldaar gaven ons de volgende de referentienummers.

0.962.IV : Aartrijke - Zedelgem : Silexen
Trouvailles récoltés sur les pentes sud de
collines à Aartrijke et à Zedelgem.
Collect. en dépôt Baron de Maere d'Aartrijke.

0.940.IV : Zedelgem : Silixen

0.1027.IV: Zedelgem : Silixen

Deze tonen ons maar al te duidelijk aan dat te Zedelgem silix gevonden werd. 0.962.IV betreft waarschijnlijk ook de Kezelberg, alhoewel dit niet zeker is. De ander twee zijn nog minder bekend. De vraag blijft dus nog : waar zijn ze gevonden ? Een systematische prospectie van de Kezelberg zou dus wel interessant kunnen zijn.

Over het silix zijn er geen twijfels meer; te Zedelgem was er minstens één neolithische nederzetting. Maar wat dan met die Keltische voorwerpen ? Het gaat hier om een vergissing van 1500 jaar. Pas-toor Ronse plaatste de Kelten in het Neolithicum. Vandaar de fout. Gezien men toen slecht geïnformeerd was, is deze fout vlug te verklaren.

En wat dan met dat Romeins Castrum ? Dat zal er wel niet geweest zijn. "Castrum" is het Latijn voor kamp, een Romeinse legerplaats, soms voor een nacht, soms voor het overwinteren, soms een permanent kamp. Een castrum bevond zich meestal op een hoge plaats met een goed zicht op de omgeving. Dit is het geval op de Kezelberg. Het ideale castrum was rechthoekig en omgeven door een wal of gracht. Er waren vier poorten, één op ieder uiteinde van de twee wegen die loodrecht op elkaar stonden als twee assen, en zo de kampplaats doorsneden. De zijden haalden gemakkelijk de 300 meter en er was plaats voor een 6000 man ! De Kezelberg haalt op haar hoogste punt een hoogte-lijn van 20 meter en meer. In westelijke en zuidelijke richting zakt hij vlug af naar de 15 meter. In het oosten is dat nog vlugger. In noordelijke richting is er slechts een gering hoogteverlies.

In principe zou er wel plaats geweest zijn voor een castrum, maar de ligging maakt het onmogelijk. Een castrum laat trouwens sporen na in het landschap, en die zijn er niet.

Op 14 april hielden we trouwens ook daar nog een prospectie. Er waren geen vondsten die op Romeinse bewoning wezen. Wel waren er enkele post-middeleeuwse vondsten en wat silex. Het silex wordt onderzocht door de V.O.B.O.W. Het resultaat ervan is nog niet bekend. De resultaten zullen echter wel later meegedeeld worden.

Tot zover de bespreking van twee archeologische sites te Zedelgem.

Graag doen we hierbij de volgende oproep:

Willen diegenen die archeologische vindplaatsen of sites kennen in Groot-Zedelgem of daarbuiten deze gegevens doorgeven aan de heemkundige kring? De bedoeling is tot een inventaris te komen van alle sites in de streek. Dit in verband met de opzoekingen van de V.O.B.O.W.

Bronnen:

1. Pyck, De Steenstraat in het Houtland, in Het Houtland, jaar 1983.
2. RONSE, De Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, Torhout, 1934.
3. CAPPON, De Hoeve Noortweghe en haar bewoners, in Zilleghem, 3de Jg., 1982, nr. 2.
4. THOEN, Hugo, The Third century Roman Occupation in Belgium. The evidence of the coastal Plain, West-vlaamse Archeologica 6, VOBOW, Kortrijk, 1981.

5. CROIS, R. Zedelgem: een Gallo-Romeinse vindplaats, in Biekörf, 1956, 324.
6. Door ons verbeterd kaartje uit de verzameling van wijlen E.H. Noterdaeme.
7. Archeologische dienst der musea, Brugge.

MOORD OP HOEVE "DE AREND"

Eddy Kyndt

Centrale figuur en slachtoffer van deze moordzaak was Leon Verplancke, geboren te Ichtegem op 25 november 1888. Op 20 november 1924 trad hij in het huwelijk met Eugenie Keirsebilck, die het levenslicht zag te Loppem op 19 maart 1896.

Dit huwelijk bracht twee kinderen voort, Irma en Simonne, respectievelijk te Zedelgem geboren op 9 september 1925 en 9 oktober 1927.

Leon Verplancke was eigenaar van de wel gekende en imposante hofstede "De Arend", gelegen langs de Torhoutse steenweg te Zedelgem. Geluk en voorspoed lagen zo voor het grijpen voor het gezin.

Ten gevolge van een slepende ziekte echter kwam moeder Eugenie te overlijden op 23 januari 1936.

Het hoeft niet gezegd dat ze zwaar gemist werd op de hoeve. Het jaar daarop trad vader Leon opnieuw in het huwelijk en dit met Elza Verhaeghe, geboortig van Zwevezele op 4 juli 1908.

Leon Verplancke met zijn tweede echtgenote Elza Verhaeghe omstreeks 1937.

Dit huwelijk zou eveneens het leven schenken aan twee meisjes, nl. Maria op 30 november 1939 en Francine op 4 oktober 1941.

Dat geluk een broos iets is, ondervond Leon nog maar eens aan den lijve, door het vroegtijdig afsterven van zijn tweede echtgenote op 3 februari 1942. Op de koop toe volgde de jongste spruit Francine haar moeder in het hiernamaals op 26 juni 1942, nauwelijks acht maand oud.

Leon was er evenwel de man niet naar om zomaar bij de pakken te blijven neerzitten. Met een kordaatheid hem eigen, werkte hij zich er opnieuw bovenop. Het leven ging immers voort, en zijn beproefd gezin had hem broodnodig.

Volgende anekdote uit de 2de wereldoorlog typeert Leon ten voeten uit:

De Duitse bezetters hadden het paard van de hoeve, van vitaal belang op een boerderij destijds, opgevorderd. "Ze hebben me één paard afgenomen" bezwoer Leon, "maar géén twee", en in plaats van zich een ander paard aan te schaffen, spande hij dan maar een koppel ossen voor de ploeg.

En de boer, hij ploegde voort...

Het gezin Verplancke was echter nog niet aan het einde van zijn lijdensweg, integendeel !

Dinsdagavond 23 november 1943, een gure, stormachtige herfstavond met hevige regenval. Kortom, een weer om er geen hond door te jagen. De zware dagtaak op de

hoeve lag achter de rug. Leon Verplancke zat in alle rust zijn avondmaal te nuttigen. Buiten de kinderen, waren in de woonkamer ook nog aanwezig, de hoeveknecht Pieter Loose en een gebuur August Goethals.

Korte tijd voordien was er gedorsen op de hoeve. Oorlogstijd bracht voedselschaarste met zich mee en Verplancke had Goethals gezegd dat hij in de vroege avond eens mocht langs komen, daar hij wat graan te missen had.

Zo rond 20 uur nu, deed stalknecht Loose de grendels van de achterdeur, met het inzicht wat water te gaan halen naar de pomp. Alsof hierop gewacht werd, stormden plots drie gemaaskerde mannen de woonkamer binnen, de onthutste knecht voor zich uitduwend, wat later gevolgd door nog twee trawanten, die blijkbaar op wacht hadden gestaan.

De vijf waren gewapend met bijlen en revolvers, hadden vrouwensjaals voor het gezicht en droegen allen een hoed, diep over het hoofd getrokken. Drie waren vrij groot van gestalte, een vierde eerder gewoon, terwijl de vijfde aan de kleine kant was. Deze laatste trok direkt bij zijn binnenkomst de lamp, die zich aan een katrol boven de tafel bevond, naar beneden, zodat het lichtschijnsel zich niet langer in de kamer kon verspreiden.

De rovers, waarvan één met een Duitse tongval zou gesproken hebben, vroegen waar de baas zat. Blijkbaar een overbodige vraag, want allen keken direkt in zijn richting.

Ze vroegen natuurlijk klinkende munt !

Verplancke antwoordde hierop dat ze het geld zouden krijgen, maar dat ze vooral niet mochten beginnen te schieten.

Hierop stond Leon recht, kwam van achter zijn tafel en begaf zich schoorvoetend in de richting van zijn slaapkamerdeur. Een paar bendeleden kwamen hierbij eveneens in beweging.

Dit doende moet Leon koortschtig bezig geweest zijn, zich een uitweg te bedenken uit zijn penibele toestand, want eensklaps veranderde hij van richting en stevende op de voordeur af, die gedeeltelijk afgeschermd werd door een lijs (1).

Zijn opzet lag voor de hand. Eénmaal buiten op de Torhoutse steenweg, toen ook al een drukke verkeersader, kon hij mogelijks de hulp inroepen van voorbijgangers.

Het heeft evenwel niet mogen zijn, want Leon kreeg de zwaar vergrendelde voordeur niet tijdig genoeg open en werd door enkele van de schurken besprongen. In de daarop volgende schermutseling inkasseerde hij ondermeer een kolfslag op het hoofd, doch slaagde er niettemin in terug recht te krabbelen en weer post te vatten achter zijn tafel. De bandieten van hun kant hergroepeerden zich nabij de middendeur.

De overige aanwezigen stonden ondertussen, met opgegeven handen samengedreven nabij de voutetrap, de gebeurtenissen te ondergaan. Het hele gedoe moet knecht Loose opeens te machtig zijn geworden, want plotseling begon hij luidkeels te tieren.

Raakten de boeven nu hierdoor in paniek, of hadden ze

een vermoeden van ontmaskering ?

In elk geval dachten ze hun zaak nu voorgoed verkorven en begonnen te schieten.

Twee revolverschoten werden nagenoeg gelijktijdig afgevuurd. De ene kogel velde Verplancke, die zwaar getroffen naast de tafel ineenzakte. De andere was blijkbaar bedoeld voor de overige aanwezigen, doch miste zijn doel en boorde zich een weg in het blad van de naaimachine, die haar vaste standplaats had nabij de voutetrap.

De kinderen, de knecht en de buurman vluchtten in het daarop ontstane tumult de voutekamer binnen en kropen door het venster naar buiten, op de Torhoutse steenweg.

De bende van haar kant zag het nu voor gezien en koos met lege handen het hazepad via de achterdeur. Achter de hoeve liep een slag die de Knollestraat met de Torhoutse steenweg verbond. Of liep hun vluchtweg door de velden ?

Eenmaal buiten op straat gekomen, bondsden de kinderen uit volle macht op de voordeur, doch vader gaf taal noch teken. Dochter Simonne, de slagvaardigste op dat ogenblik, klom daarop door het venster terug naar binnen, deed de katrollamp weer omhoog, zag de hopeloze toestand van haar zieltogende vader, ontgrendelde de voordeur en reed vervolgens vliegensvlug per fiets om dokterhulp. Voor Leon kon evenwel geen hulp meer baten. De toegesnelde dokter Hoet, wiens praktijk toendertijd gevestigd was langs de Torhoutse steenweg (huidige woning van Maurits Baert), kon enkel maar de dood vast-

stellen. De kogel, zo bleek achteraf uit de lijkschouwing, had het slachtoffer in het hart getroffen.

Loose had ondertussen de burens Van Oost op de hoogte gesteld van de roofmoord. Karel Van Oost zelf was die avond naar een plaatselijke boogschieting in het "Oude Gemeentehuis". Zoon Gaston spoedde zich vervolgens naar de dichtsbijzijnde herberg op Zuidwege bij Miel Stubbe, waar de rijkswacht telefonisch verwittigd werd.

De gealarmeerde rijkswacht begaf zich onmiddellijk ter plaatse voor onderzoek en opsporingen. Onder leiding van brigadecommandant Adolf Lommens, bijgestaan door de wachtmeesters André Grison, André Clarysse, Albert Depuydt en Fernand Soens werden nog diezelfde avond uitgebreide opsporingen uitgevoerd in de nabijheid van de hoeve. Door de hevige neerslag, was de binnenkoer in een ware modderpoel herschapen. Een groot aantal voetsporen konden in het slijk worden waargenomen en werden in de mate van het mogelijke afgedekt met dakpannen. Ook de omliggende velden werden nauwgezet uitgekamd, doch de vogels waren klaarblijkelijk reeds gaan vliegen. Hun vluchtrichting kon zelfs niet nader bepaald worden. De volledige verduistering en het barslechte weer staken de schoften hierbij meer dan een flink handje toe.

Ook pastoor Staelens voor het toedienen van de laatste sacramenten, veldwachter René Slabbinck en burgemeester Jozef Berquin werden nog ter plaatse geroepen.

De rijkswachters Clarysse en Soens en veldwachter Slabbinck bleven de ganse nacht op de hoeve om het lijk te

bewaken, in afwachting van de komst van het parket.

Rijkswachter op rust André Clarysse kan zich deze lugubere nacht nog levendig voor de geest halen. Het stormde blijkbaar zo hevig, dat er geregeld voegwerk van tussen de dakpannen, onheilspellend op de plankenvloer neerbonsde.

Het parket kwam dan 's anderendaags, in de loop van de voormiddag op de plaats van het gebeuren om de nodige vaststellingen te doen (technische opnamen - foto's), waarna het lijk dan overgebracht werd naar een afzonderlijke kamer van het gemeentehuis, voor de lijkschouwing. Deze schouwing onder leiding van wetsdokter Mercier, in aanwezigheid van André Grison en Schepen Aloïs Vanderkerckhove, wees ondermeer uit dat de kogel zich in de top van het hart van het slachtoffer bevond.

HET ONDERZOEK.

Rekening houdend met de omstandigheden en de mogelijkheden van die tijd vond er een grootscheeps onderzoek plaats.

Eén bendelid liet vingerafdrukken na op de voormelde katrollamp. Daar evenwel een groot aantal vingerafdrukken voorkwamen op de lampekop, en er maar één van één van de daders was, dienden heel wat vingerafdrukken te worden afgenomen, ten einde die van de dader te kunnen vereenzelvigen.

Zelfs de personen, die enkele dagen voordien met de dorsmachine op de hoeve hadden gewerkt, werden verhoord en dienden tevens hun vingerafdrukken te plaatsen.

Uit het verhoor van de diverse getuigen, kon volgens kommandant Grison, bijna met zekerheid worden gesteld, dat Leon Verplancke mogelijks één van zijn moordenaars had herkend, en dat het dodelijke schot maar is gevallen nadat de dader zich herkend voelde.

Verplancke was ervoor gekend, over een scherp waarnemingsvermogen te beschikken. Personen die hij bijvoorbeeld jaren geleden toevalligerwijze ontmoet had, kon hij geruime tijd nadien quasi feilloos thuiswijzen.

Het onderzoek zou jammer genoeg weinig of geen aarde aan de dijk brengen.

Het jaar 1943 was trouwens een zeer onrustige periode in onze contreien.

Gedurende de bezetting stelde de plaatselijke nijverheid slechts een 500-tal mensen te werk. Aanvankelijk vrijwillig, later gedwongen werden jongeren in Duitsland tewerkgesteld. Velen doken echter onder op hoeven of liepen doelloos rond.

De boeren van hun kant moesten inleveren. Het ligt voor de hand dat de zwarte markt floreerde. Zware straffen hingen hen hierbij boven het hoofd. Zo kunnen we in het Brugsch Handelsblad van eind 1943 lezen, dat een Handzaamse landbouwer, die zijn leveringsplichten niet vervuld had, door de Rechtbank van Brugge tot 6 maand gevangenis plus 700 fr. boete of 1 maand veroordeeld werd.

Datzelfde Brugsch Handelsblad blokletterde op 27 november 1943: "Laffe moord te Zedelgem", gevolgd door een beknopt relaas van het gebeuren op de hoeve de Arend.

Op diezelfde pagina echter, vinden we nog een hele

resem diefstallen en vergrijpen.

Zo hadden dieven bij een landbouwer te Torhout "den ganschen wasch gestoolen". Door het wegnemen van enkele dankpannen, waren ze via de zolder binnengeraakt.

Nog te Torhout hadden nachtschuimers getracht de rubberbanden van een driewielwagen af te doen. Toen hen dit blijkbaar niet gelukte, zijn ze er dan maar met de wagen van onder getrokken.

Te Blankenberge werd bij een landbouwer een zware zeug ontvreemd. Te Ardoorie verdween uit een schuur 400 kg. tabaksbladeren. In Oudenburg betrof het konijnendieven, in Oostrozebeke lijnzaad... En zo kunnen we nog een tijdje doorgaan. Dit ter situering van het tijds kader.

De rijkswacht had het toen bijgevolg niet onder de markt. Te Ruddervoorde werden eind juli '43 twee Zedelgemse rijkswachters, met name Depuydt en Soens, beschoten. Wachtmeester Depuydt ontsnapte daarbij ternauwernood aan de dood. Een kogel had zijn geldbeugel doorkerfd. Ook te Handzame was een rijkswachter het mikpunt van gewapende luiden.

Bestond er nu een verband tussen al deze troebelen ?

Hier en daar werd de naam gefluisterd van de alom gevreesde bende Vanhaverbeke uit het Torhoutse. Bewuste bende had inderdaad al heel wat op haar kerfstok in onze streek, en was bijgevolg een doorn in het oog van de rijkswacht.

Begin 1944 nu, de Verplancke-moord lag nog vers in ieders geheugen, vond er alweer op een ho-ve, ditmaal te

Koolskamp, een geplande roofoverval plaats.

De rijkswacht kreeg hierover een tip !

De bewuste overval zou plaats vinden op de avond van de 17de januari op de hoeve van landbouwer Vandevelde te Koolskamp.

Zo op het eerste gezicht, een koud kunstje voor de rijkswacht. De realiteit lag nochtans zo eenvoudig niet.

Drie broers Vandevelde oefenden het landbouwersberoep uit te Koolskamp en de drie hoeven lagen dan nog in dezelfde buurt.

De rijkswacht had met andere woorden een klok horen luiden, maar wist niet waar de klepel hing. Het zou een spreekwoordelijke "Wie van de drie" worden.

De rijkswacht liet echter niets aan het toeval over. Voor hen was het dé kans om voorgoed komaf te maken met deze wat al te voortvarende roversbende.

Via een afleidingsmaneuver met een beestenwagen, waarbij enkele stieren werden verhandeld, liet ze zich binnen-smokkelen op de drie respektievelijke hoeven en verschanste zich in de stallingen. Dit alles om mogelijke argwaan te voorkomen bij eventuele verkenners.

Het plan werkte ! Om 19u20 slopen vier lugubere gedaanten over het erf van René Vandevelde, wiens hoeve gelegen was langs de Wetveestraat.

De rijkswacht liet de onverlaten voorlangs passeren, tot aan de hoevewoning. Dan klapte de val dicht !

De in het geheel niets vermoedende bende werd zwaar bestookt met repeteergeweren. Twee bendeleden werden als het ware doorzeerd voor de woning. Een derde die poogde te vluchten over de haag naast het huis, werd vergast op een nieuw salvo en onderging eenzelfde lot. De vierde, de bendeleider nota bene, wist door de mazen van het net te glippen en ontkwam de hinderlaag.

Nadien heeft men hem toch nog gij zijn kraag kunnen vatten, maar tijdens de bevrijdingsdagen is hij onder niet gekende omstandigheden uit de gevangenis gekomen en is onmiddellijk onder valse identiteit naar Canada uitgeweken. Naar het schijnt zou hij daar later bij een bankoverval om het leven zijn gekomen.

Waarom nu dit verhaal van deze roversbende ?

Kan men hier de lijn doortrekken tot de Verplancke-moord ? De bende van de Zedelgemse moord was er ongetwijfeld geen van het eerste broekje.

Die bewuste novemberavond werd bijvoorbeeld goed voorbereid. Zo was het louter toeval dat Verplancke die avond aanwezig was. Gewoonlijk ging hij op dat uur een babbeltje slaan bij gebuur Karel Van Oost. Door de komst van Goethals nu die avond, werd dat burenenbezoek wat uitgesteld.

Daags voordien had dochter Simonne een niet nader te identificeren manspersoon zien rondrentelen in de nabijheid van de schuur. Betrof het hier een verkenner van de bende ?

Blijkbaar wist men ook dat de stalknecht 's avonds de gewoonte had buiten water te gaan pompen.

Daarenboven gaven de rovers de indruk Verplancke te

kennen.

Door zijn gemakkelijke bereikbaarheid was de hoeve als het ware geknipt voor dergelijke overval.

Voeg daarbij nog de voltreffer die het slachtoffer velde, de zo goed als perfecte vlucht en het zeer gering aantal vingerafdrukken.

Na de hinderlaag van Koolskamp bleek uit het daaropvolgend onderzoek, dat één van de te Zedelgem aangetroffen kogels afgeschoten geweest was door een pistool van de Torhoutse bende.

Ander markant feit was, dat tevens een verband kon gelegd worden naar een vroegere diefstal op een hoeve te Koekelare, waar klederen ontvreemd werden.

Eén van de neergeschoten boeven te Koolskamp droeg de broek van de Koekelaarse boer.

Feit is, dat na de eliminatie van die bende, onze streek weer opvallend rustig werd.

Jammer genoeg, kon ik voor de volledigheid van dit artikel, niet putten uit het betreffend gerechtelijk dossier. Via advocaat Patrick Aynou werden daartoe stappen ondernomen, doch bedoelde bundel bestaat op heden niet meer. Na een ontslag onderzoek uitgesproken op 5 mei 1944 en het verstrijken van 30 jaar, werd de bundel aan het Rijksarchief overgedragen voor vernietiging in de staatsstamper.

De ware toedracht van deze moordzaak ligt nu wel voor goed verscholen in de nevelen des tijds.

De begrafenis van Leon Verplancke vond plaats in de St.-Laurentiuskerk, onder enorme volkstoeloop. Leon werd begraven naast zijn twee vooroverleden echtgenotes op het St.-Laurentiuskerkhof.

Deze moord werd o.a. bezongen door Ach. Coppenolle uit Roeselare.

De kinderen Verplancke bleven niettemin op de hoeve, bijgestaan door knecht Loose en onder bekwame voogdij van hun oom Corneel Verplancke uit Wijnendale. De hoeve wordt trouwens momenteel nog bewoond door de oudste dochter Irma.

Het verhaal van deze moord werd in de volksmond onvermijdelijk fel aangedikt. Zowel aangaande motief als mogelijke daders, werd van alles en nog wat gesuggereerd. Vaak werden mensen ten onrechte met de vinger nagewezen.

Volgens de nu op rust zijnde adjudant-chef Grison, die destijds tot in detail aan het onderzoek heeft meegeholpen en die tijdens zijn loopbaan als brigadecommandant het betreffend dossier opnieuw ter hand nam, wijst alles erop dat er hoogstwaarschijnlijk geen inwoners van Zedelgem bij de feiten betrokken waren.

Evenwel dient gezegd, dat er bij de zaak Verplancke sprake was van een vijfkoppige bende, daar waar er naderhand maar vier als mogelijke daders werden vereenzelvigd. Feitelijk blijft er dus nog wel één onbekende !

Opvallend is ook, dat alhoewel er hier gebruik werd gemaakt van wapens en dan nog in bendevorm, de bezettende overheid zich nooit met deze zaak heeft ingelaten.

Ook werden ondergedokenen en verzetslieden, wier verblijf in de streek niet mocht gekend zijn en die toch onmid-

dellijk na het gebeuren aan de rijkswacht inlichtingen hadden verschaft, slechts na de bevrijding officieel verhoord.

Tot op heden doen nog verschillende versies van deze laffe moord de ronde.

Mocht dit artikel ertoe bijgedragen hebben , dat enkele van die scheefgetrokken overleveringen, werden rechtgezet ?

Tot slot wens ik niet na te laten enkele personen te danken voor hun spontane hulp bij het tot stand komen van dit artikel.

Dank aan Irma en Simonne Verplancke, André Grison en André Clarysse van de rijkswacht, verder Patrick Arnou, Gaston Van Oost en de Directie van het Brugsch Handelsblad.

- (1) Een lijs: "Dit woord is nog in gebruik bij ons om den zitbank aan te duiden, die vast is aan het houten schutsel of pant van planken, staande nevens den ingang binnen de gemeene huizen, waar de voordeur niet in eenen gang, maar vlak in de keuken opengaat. "
(W.Vlaamsch Idioticon - L. DE BO)

